

ZÁVĚR

Cílem mé rigorózní práce bylo přiblížit dnešní úpravu uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních a insolvenčního řízení s mezinárodním prvkem v České republice v evropském kontextu. Zaměřila jsem se především na analýzu úpravy této problematiky v Evropské unii a její srovnání s předchozí úpravou v ČR, která se stále aplikuje ve vztahu k třetím státům.

I když mají v České republice vnitrostátní normy upravující civilní řízení s mezinárodním prvkem jistou tradici, jsou unifikující normy evropského práva pro Českou republiku přeci jen přínosem a to pro to, že odpadla povinnost vzájemnosti mezi členskými státy EU. Současná evropská úprava, která je založena na zásadě vzájemné důvěry mezi státy, umožnila zavedení závazného systému příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí na území EU. Státy sice musely upustit od jejich vnitrostátních pravidel ve prospěch stejného mechanismu pro všechny státy EU, ale subjektům soukromoprávních vztahů z členských států přinesla analyzovaná nařízení větší jistotu při vymáhání svých pohledávek, ať již formou uznání a výkonu rozhodnutí obecných soudů, nebo uznání rozhodnutí v insolvenčním řízení s mezinárodním prvkem.

Nařízení Brusel I je založeno na zásadě automatického uznání soudních rozhodnutí ve všech členských státech, na všechna rozhodnutí vydaná v členském státě se tak pohlíží jako by to byla rozhodnutí tuzemská. Pro výkon rozhodnutí však nařízení přineslo pro Českou republiku komplikovanější proceduru, která zavádí do českého právního řádu řízení exequatur – řízení o vykonatelnosti rozhodnutí. Je to řízení navíc, bez kterého se české mezinárodní právo procesní obešlo. Česká úprava uznání a výkonu cizích soudních rozhodnutí byla a je velice pokroková. Umožňuje vykonat pravomocné rozhodnutí cizího státu, pokud je zajištěna vzájemnost, za stejných podmínek jako rozhodnutí tuzemské. Evropská úprava v tomto ohledu nepřinesla rychlejší uznání a výkon rozhodnutí, ale naopak úpravu složitější, což mnozí experti na mezinárodní právo soukromé a procesní vidí jako krok zpět. Na druhou stranu nové úpravě nelze upřít, že všeobecně přispěla k zajištění stejných pravidel pro uznání a výkon rozhodnutí ve všech členských státech EU a myslím si, že splnila jeden z cílů, jímž je volný pohyb rozsudků ve věcech občanských a obchodních na území EU a tím zajištění rovnosti věřitelů ze všech členských států EU.

Rovnost věřitelů je cílem také pro Insolvenční nařízení, které se snaží zajistit, aby k uspokojení věřitelů byl použit veškerý majetek dlužníka, který je v úpadku. Evropská úprava mezinárodní insolvence je proto založena na zásadě kontrolované univerzality, kde konkursní podstatu tvoří celý dlužníkův majetek, bez ohledu na to, ve kterém státě se nachází. To v předchozí úpravě insolvenčních řízení s mezinárodním prvkem v České republice nebylo. Movitý majetek se vydával cizímu státu většinou na základě vzájemnosti. Nyní pro evropské státy Insolvenční nařízení zavádí jedno hlavní řízení a vedle něj několik řízení vedlejších, které jsou teritoriálně omezeny.

Insolvenční nařízení stejně jako Nařízení Brusel I vychází z automatického uznávání rozhodnutí v úpadkových řízeních vydaných v členských státech Evropského společenství a navíc určuje rozhodné právo (*lex concursus*), které je jednotné pro všechny státy Společenství. Insolvenční nařízení obohatilo pravidla pro insolvenční řízení s mezinárodním prvkem v ČR. Na základě evropské úpravy proběhla nová kodifikace zákona o konkurzu a vyrovnání, který byl nahrazen novým Insolvenčním zákonem. Zákonodárce se pokusil zapojit nařízení do kontextu českého právního řádu a doplnit normy v nařízení pravidly vnitrostátními, a však ne zcela úspěšně. Bohužel se při novelizaci také vytratila úprava insolvenčního řízení s mezinárodním prvkem, která by řešila vztah k nečlenským státům, což je v současné době nepodstatnějším problémem české právní úpravy.

Insolvenční nařízení obsahuje celou řadu unifikujících norem, při aplikační praxi se však ukázalo, že i Insolvenční nařízení má určitá úskalí, a to že nedefinuje pojem centrum hlavních zájmů dlužníka (COMI) a nevyslovuje se k insolvenci koncernů. S výkladem pojmu COMI se vypořádal Evropský soudní dvůr v mnoha případech. V současné době není Insolvenční nařízení koncipováno tak, aby připouštělo mezinárodní příslušnost soudů v případě insolvence nadnárodních koncernů. V evropském i mezinárodním kontextu se však ve velké většině se skupinami společností setkáváme, a proto by možná byla úprava jednotné příslušnosti insolvenčního řízení s mezinárodním prvkem z hospodářského hlediska žádoucí, i když je to málo pravděpodobné, protože se Evropský soudní dvůr k insolvenci koncernů nevyslovil.

Obě nařízení zajisté přinesla ucelenější právní úpravu v rámci EU a tím i možnost evropským občanům a společnostem vymáhat svá práva bez omezení. Věřím, že v této práci se mi podařilo analyzovat a zhodnotit vybrané otázky současné úpravy civilního řízení s mezinárodním prvkem v České republice. Domnívám se, že postupující evropská integrace a přibývání norem upravujících civilní řízení s mezinárodním prvkem je jak pro členské státy, tak pro jejich subjekty zajisté přínosem.